

Melodieën schrijven

Deel 3: parallellen en nieuwe versieringen

Parallellen

Parallellen tussen bas en melodie werden tot op heden beschouwd als ‘fouten’ in de meerstemmige muziekstijl die we momenteel hanteren.

Parallellen refereren namelijk naar éénstemmigheid, wat binnen een meerstemmige context erg opvalt en dus zorgt voor een stijlbreuk.

Dit principe blijven we respecteren, maar er wordt vanaf heden een verschil gemaakt tussen verschillende soorten parallellen.

Wat is een parallel? Een parallel is een beweging tussen twee stemmen die *exact* dezelfde intervalafstand hebben t.o.v. elkaar.

Geen parallel	Geen parallel	Wel parallel	Wel parallel
			

Welke parallellen klinken mooi? Stemmen die parallel bewegen op een tertsafstand, klinken zeer mooi.

Tertsparallellen

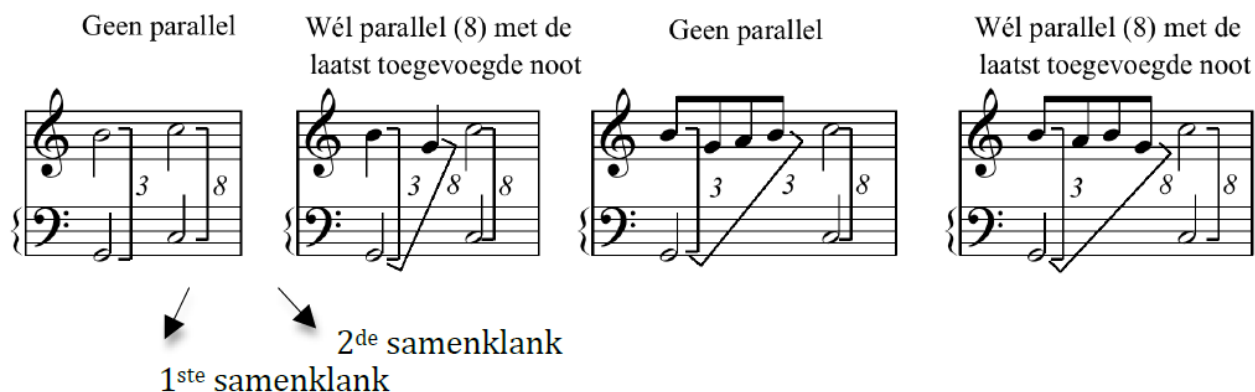

Welke parallellen klinken niet mooi? Stemmen die parallel bewegen op een **kwint- of octaafafstand**, klinken kaal en refereren naar eenstemmigheid. Deze zijn dus de enige parallellen die **worden vermeden**.

Indien **twee stemmen parallel** met elkaar bewegen, dient dus telkens gecontroleerd te worden of ze **niet op een kwint- of octaafafstand** van elkaar liggen.

Dit dient zowel bij de **eerste samenklank** gecontroleerd te worden **t.o.v. de tweede samenklank**, als bij de **laatst toegevoegde** (akkoord- of versierings-) **noot binnen de eerste samenklank t.o.v. de tweede samenklank**.

Nieuwe versieringen (in pop en klassiek)

We maken een onderscheid tussen versieringen (=akkoordvreemde noten) op een **zwakke tel** of op een **sterke tel**. Hierbij is de versiering in kwestie bijna altijd **korter dan een akkoordnoot**!

Versieringen op een zwakke tel (komen vaker voor dan die op een sterke tel)

- Doorgangsnoten (zie cursus "Melodie schrijven deel 2 – basics versieringen")
- Wisselnoten (zie cursus "Melodie schrijven deel 2 – basics versieringen")
- Anticipatie (niet overgekoppeld in klassiek, vaak wel overgekoppeld in pop) (blz. 3)
- Afspringende noot (komt meer voor in pop) (blz. 4)

Versieringen op een sterke tel (komen minder frequent voor)

- Vertraging (blz. 5)
- Appoggiatuur (blz. 6)

Versieringen op zwakke tel

Deze komen vaker voor dan op een sterke tel. Twee van zulke versieringen hebben we reeds onder de loep genomen. Hieronder een samenvatting van de meest courante versieringen:

- Doorgangsnoten (zie blz. 2)
- Wisselnoten (zie blz. 3)
- Anticipatie (niet overgekoppeld in klassiek, vaak wel overgekoppeld in pop)
- Afspringende noot (komt meer voor in pop)

Anticipatie (= vooruitneming)

De anticipatie (of 'vooruitneming') is een noot uit het volgende akkoord die te vroeg komt. De anticiperende noot is altijd veel korter dan de reële noot en staat daarom altijd op een zwakke tel ('tussen twee akkoorden').

Klassiek

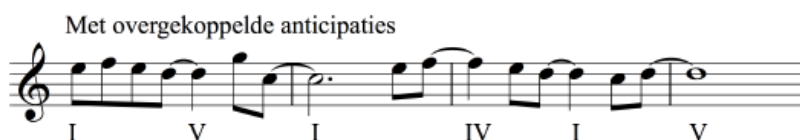
In het klassieke repertoire wordt de anticipatie dikwijls gebruikt bij een cadens om de slotnoot van de zin aan te brengen. In popmuziek is dit niet anders.

In het klassieke repertoire zal de anticipatie **nooit overgekoppeld** worden aan de reële (volgende) noot omdat daardoor de maat niet meer duidelijk is.

Pop

In popmuziek is het net omgekeerd: men wil net dat de melodie tegendraads doet! De maat is immers duidelijk genoeg door de begeleiding (duidelijke basnoten, akkoorden en drums).

Daardoor komen **overgekoppelde anticipaties** veelvuldig voor in popmuziek, zowel in doorgaande passages als in cadensen.

Harmoniseer de volgende melodie en benoem de versieringen.
In popmuziek kan ook V-IV voorkomen.

Afpringende noot

Een afspringende noot ontstaat wanneer er na een wisselnoot een akkoordnoot wordt weggelaten. Deze kan in dalende of stijgende richting voorkomen. Men spreekt ook wel eens van afspringende (dalende) en aanspringende (stijgende) noten, maar voor het gemak gebruiken we de term 'afspringende noot' voor beide richtingen.

Een afspringende noot maakt daardoor meestal een maximumsprong van een terts:

Maar soms kom je ook grotere afstanden tegen:

Uit: 'Imagine' (John Lennon)

Harmoniseer de volgende melodie en benoem de versieringen.

Versieringen op sterke tel

Deze komen minder vaak voor dan op een zwakke tel. Hieronder een samenvatting van de meest courante versieringen:

- Vertraging
- Appogiatuur

Vertraging

Een vertraging is een noot die 'te laat komt'. Een akkoordnoot wordt overgekoppeld in een volgend akkoord waar ze niet thuis hoort en even **dissonant** wordt. Een vertraging ontstaat dus in een melodie tussen 2 verschillende akkoorden.

Ze bestaat altijd uit 3 stappen:

- 1. Voorbereiding** / inleiding: deze is een akkoordnoot (consonant) van het eerste akkoord (geen versieringsnoot)
- 2. Dissonant** in het tweede akkoord (de eigenlijke vertraging)
- 3. Oplossing**: deze is een akkoordnoot (geen versieringsnoot) in het tweede akkoord die een **secunde lager of hoger** ligt

Dalende vertraging: oplossing ligt een secunde lager

Stijgende vertraging: oplossing ligt een secunde hoger

Verschil tussen een anticipatie en een vertraging:

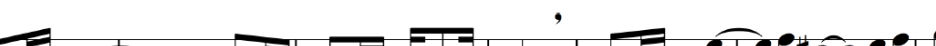
Anticipatie

- zwakke tel
- komt 'te vroeg'
- volgende* noot
- is dezelfde
- is akkoordnoot
- is langer

Vertraging

- sterke tel
- komt 'te laat' (een noot uit vorige akkoord blijf klinken)
- vorige* noot
- is dezelfde
- is akkoordnoot

1.

2.

Een appogiatuur (of 'voorslag') ontstaat als bij een vertraging de voorbereiding niet aanwezig is. Ze is daarbij telkens **dissonant** op een sterke tel, maar moet nog steeds **oplossen een secunde lager of hoger**. De appogiatuur hoeft niet per se voor te komen in het voorgaande akkoord (zoals bij de vertraging) maar ze klinkt dikwijls minder bruusk als dat wel het geval is.

6

Harmoniseer de volgende melodieën en benoem de versieringen.

1.

2.

